

Uppdrag att beskriva en långsiktig lösning för Bissefällarns utställning i anslutning till Miliseum (KFN 2021/087)

Inledning

Uppdraget kommer kommunstyrelsen 2013-04-17 med motivering
*”Samordningen bedöms generera mycket positiva synergieffekter då
Bissefällarn och Miliseum tillsammans tros nå en bredare målgrupp än var
och en för sig. Nuvarande placering i Skillingehus begränsar även
möjligheterna till visning utan guide. En förutsättning är dock att Gunnar
Svenssons anhöriga samtycker med förslaget.”*

Gunnar Svensson var kulturgestaltare av det lokala kulturarvet utifrån
folklivsskildringar som präglade och skapade Vaggeryds kommun. Gunnar
Svensson hade god kännedom om invånarna i kommunen och kunde
förmedla personliga inslag i de uppdrag som han åtog sig.

Bakgrund

Uppdragets ursprung kommer från en skrivelse signerat Ola Hugosson
2012-11-16 gällande tankar kring utställningens framtid bl.a. med
hänvisning till att inga föreningar var villiga att ta över ansvaret för
gruppvisningar. Skrivelsen är riktad till Vaggeryds kommun som ägare för
samlingen med ansvar utifrån ett turismperspektiv samt att *”... besökarna
har inte full tillgång till vad konstnären ville förmedla.”*

Metod

Handläggning av ärendet har skett med stöd av museichefen för Miliseum,
Jönköpings Läns museet, Fortifikationsverket, fastighetsenhet, ekonomienhet
och upphovsskrivaren till uppdragets ursprung.

Dialog har skett med familjen Gunnar Svensson, Stiftelsen
Regementsheden, Hembygdsrådet och Tofteryds-Hagshults
hembygdsförening.

Hembygdsrådet har lämnat in en skrivelse 2024-03-28 gällande förslaget om
att flytta Bissefällarnsamlingen till Västra lägret och besvaras separat.

Ärendets gång sedan år 2013

Kultur- och fritidsnämndens beslut 2015-09-02 § 113

1. Kultur- och fritidsnämnden ser behov av att flytta Bissefällarnsamlingen från nuvarande plats i Skillingehus för att tillgängliggöra samlingen för allmänheten och göra den publik. Nuvarande plats är inte optimal för allmän åskådan av konstverken och det kulturarv som Vaggeryds kommun har ansvar för.
2. Nämnden lämnar två alternativa förslag på lösningar för att möjliggöra ny lokal för Bissefällarnsamlingen.
3. Kultur- och fritidsnämnden vill i första hand att samlingen flyttas till Västra lägret och byggnad 136. För detta behöver nämnden beviljas ett årligt driftanslag på 80 000 kr för kostnader för kallhyra i byggnad 136 mitt emot Miliseum samt ett investeringsanslag på 200 000 kronor för att iordningställa lokalen.
4. Ett andra alternativ är att ta i anspråk den så kallade stallbyggnaden som redan ingår i hyresavtalet av Miliseum. Byggnaden kräver en förhållandevis omfattande ombyggnation eftersom den är helt oisolerad och utan faciliteter. Ombyggnadskostnaden uppskattas till 500-1000 tkr.

En förfrågan överlämnades till Försvarmakten som svarade Vaggeryds kommun 2014-03-25, diarienummer KFN 2013/048.

"Ing 2 kan inte upplåta byggnad 136 för kommunens önskemål. Ing 2 kan däremot hänvisa till FORTV fastighetsavdelning i Eksjö, för att kunna utreda möjligheter i andra tomma lokaler, t ex byggnad 102 eller 137 på lägerområdet. Utrednings-materialet återfinns som bilagor..."

Fortifikationsverket hänvisade till andra tomma lokaler som kunde vara disponibla. Byggnaderna ansågs då vara för långt från Miliseum för att generera en när skapande synergieffekt som uppdraget hänvisade till mellan Bissefällarnsamlingen och Miliseum. Anpassningskostnaderna av lokalerna bedömdes bli mycket högre dels utifrån tillgänglighetsperspektiv, där lokalerna var i flera plan, som det är idag på Skillingehus.

Stiftelsen Regementshedens svar omlokalisering till Miliseum

2019-10-03 ställdes frågan till Stiftelsen Regementsheden om Stiftelsen kunde tänka sig att ta emot Bissefällarnsamlingen inom ramen för befintliga museilokaler.

Stiftelsen Regementshedens svar 2019-10-17

Ang. förfrågan till Stiftelsen (KFN 2019/101).

Stiftelsen Regementsheden Skillingaryd bekräftar härmed mottagandet av förfrågan från Kultur- och fritidsnämndens beredning angående Bissefällarnsamlingen.

Stiftelsen ser goda möjligheter till att bistå med professionell exponering av samlingen inom nuvarande lokalomfång. Den för ändamålet i särklass bästa lokal som är disponibel, är det så kallade "Kompaniofficersstallet", en timmerbyggnad i omedelbar anslutning till Miliseum. Stiftelsen har förarbetat ärendet och har inhämtat fastighetsägarens (Fortifikationsverket) och Försvarsmaktens synpunkter på förslag om ändrad användning av denna byggnad. Ingenting har något att invända mot förslaget.

Stallet – "Kompaniofficersstallet"

Kultur- och fritidsnämnden beslut 2019-12-12 § 178

Kultur- och fritidsnämnden beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att undersöka olika finansieringsmöjligheter för en eventuell flytt av Bissefällarnsamlingen till Miliseum.

Museichef Sven Engkvist ombedes att kontakta kommunens fastighetsenhet för att ta fram olika kostnadsförslag för att anpassa den sk Stallbyggnaden till museilokal för Bissefällarnutställningen. Hänsyn måste tas till byggnadens antikvariska värden.

Varför titta närmare på "Kompaniofficersstallet"?

Beslut om att titta på närmare på "Stall | K0118-159" bygger bl.a. på att byggnaden ingår i kommunens hyresavtal med Fortifikationsverket och som idag används som förråd av Stiftelsen Regementsheden.

Vaggeryds kommuns hyresavtal sträcker sig fram till 2052 och löper på 5 år i taget om avtalet inte sägs upp 12 månader innan. Den årliga hyran för byggnaden är 26 000 kr.

En annan aspekt är att byggnaden ligger i anslutning till museet som tillgodoser den synergieffekt som ansågs positiv i samband med kommunstyrelsens beslut om uppdrag 2013-04-17.

Utöver den synergieffekt som ansågs positiva kan andra aspekter kopplas till att flytta utställningen till "Stallet" är att byggnaden ger förutsättningar för skapa en verksamhetsbaserad utställning för pedagogiska syften. Nuvarande lokalisering kan inte erbjuda pedagogisk verksamhet dels p.g.a. den höjda säkerhetsnivån som kommunhuset befinner sig i samt att kommunen behöver nuvarande yta till andra ändamål.

Uppdrag 2019-12-12 § 178

Miliseum/Stiftelsen Regementsheden, Fortifikationsverket och Jönköpings läns museum genomför en antikvarisk utredning och karakterisering av ”Stall | K0118-159” på Skillingaryds västra läger (Lägret 1:1) i Skillingaryd, Vaggeryds kommun, Jönköpings län.

Kostnadsbedömning på 360 000 kr tas fram av fastighetsenheten i samband med att en antikvarisk utredning överlämnas 2020-08-27 av ”Stall | K0118-159”. Bedömningen bygger på året runt anpassning av byggnaden eftersom byggnaden är oisolerad.

I kalkylen från 2020-08-27 ingick inte kostnader för brandskyddsbesiktning, nedmontering eller flytt av samlingen, IT stöd, larm, kameraövervakning och passersystem.

Kalkylen utgick endast utifrån grundanpassningen av själva byggnaden innan en flytt kunde ske.

Kultur- och fritidsnämnden beslut 2021-11-11 § 137

Kultur- och fritidsnämnden utser konstutskottet i arbetsgruppen och ger Konstutskottet i uppdrag att välja in adjungera intressenter i gruppen för att ta fram ett förslag till beslut gällande framtida handläggning av Bissefällarnsamlingen.

Konstutskottets uppdrag till kultur- och fritidsförvaltningen

Konstutskottet beslutar 2023-09-19 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på projektledare samt underlag för tjänstgöringsgrad för projektledaren och tidsperspektiv som behövs planeras in för projektet.

Framtida verksamhetsform för Bissefällarnsamlingen

Under uppdragets gång har förvaltningen tagit fasta på Hugossons skrivelse ”... besökarna har inte full tillgång till vad konstnären ville förmedla.” med fokus på verksamhet och hur samlingens innehåll kan visas och lyftas fram utifrån flera perspektiv som skapar förutsättningar för en ny verksamhetsform som stärker och lyfter samlingens värde.

Verksamhetsformen bygger på samverkan mellan bl.a. skola, Remida, föreningar, forskning, filmvisning, GGVV kultursamverkan, kulturella näringslivet, möteslokal för allmänhet och kommun m.m.

- Skapa en nutida verkstadshörna för workshops.
- Förändra samlingens ”mobila” utseende utifrån samverkan, mål och uppdrag. Nuvarande form av utställning som helhet ska användas längs ”Stallets” väggar och samtidigt skapa en ”mobil” del i rummet som kan flyttas vid behov.
- Pedagogisk verksamhet

- Digitalisering av hela samlingen.
- Utveckla det visuella och auditiva berättandet.
- Ta vara på lokalhistoria kring samlingens olika konstverk som idag inte finns dokumenterade.
- Filmatisering

Projektplan omlokalisering av Bissefällarnsamlingen till Västra Lägret

Projektledare

Kultur- och fritidsförvaltningen är projektledare med fördelning mellan olika professioner inom förvaltningen och beroende på projektfas och del.

Tidsperspektiv

Projektet bedöms vara genomförbart under 1 års tid med fokus på andra halvåret 2024 och första halvåret 2025.

Tidsperspektivet bygger på att kommunfullmäktige har avsatt 300 000 kr under året 2024 för en omlokalisering av samlingen.

Införande fasen

Vid ett beslut om att omlokalisera Bissefällarnsamlingen till ”Stallet” och Västra läger börjar första delen av projektet.

I införandefasen ingår en fortsatt dialog och upprättande av avtal med Stiftelsen Regementsheden gällande samverkan kring bemanning, öppethållande, visningar och pedagogisk verksamhet, samt ekonomisk ersättning för detta arbete.

En skriftlig överenskommelse med familjen Gunnar Svensson gällande en omlokalisering av samlingen.

Dialog med Fortifikationsverket gällande åtgärder och anpassning av ”Stallet”.

Kostnadsberäkningen på de anpassningar som behöver göras på ”Stallet” görs efter en brandskydds- och tillgänglighetsbeskrivning som idag är genomförd och ligger till grund till de åtgärder som behöver göras.

De tekniska åtgärderna används sedan som grund för de tillstånd som behövs för att få göra alla ingrepp på byggnaden. Ansökan lämnas till Riksantikvariatämbetet RAÄ gemensamt av Vaggeryds kommun och Fortifikationsverket.

Tillsättande av referensgrupp gällande utställningen.

Tömning av "Stallet", packning och nedmontering av samlingen samt flytt till "Stallet" kommer ske i samverkan med kommunens arbetsmarknadsenhet.

Införande fasen bedöms rymmas inom ramen för budgeterade medel på 300 000 kr.

Anpassning av "Stallet"

Totala kostnaden för projektet och anpassning av byggnaden beräknas vara ca 1 200 000 kr.

Kostnaderna delas in i fysisk anpassning av byggnaden "Stallet", flytt av Bissefällarnsamlingen och en gångs verksamhetskostnader.

Kostnad fysisk anpassning av byggnaden "Stallet" innefattar byggprojektering, ventilation, isolering uppvärmning, tillgänglighets- och brandskyddsanpassning och oförutsedda kostnader. Summa ca 500 000 kr.

Kostnad flytt av Bissefällarnsamlingen innefattar projektanställning gällande dokumentation och samordning av packning och nedmontering av samlingen, tömning av "Stallet", flytt av samlingen till "Stallet" och återställning av lokal i Skillingehus. Summa kostnad ca 150 000 kr.

Kostnad engångs verksamhetskostnader innefattar inpasseringssystem, larm, kameraövervakning med skärm, utställningsinventarier och IT kostnader. Summa ca 400 000 kr.

Ekonomi

Kommunfullmäktige har avsatt 300 000 kr för år 2024 till en flytt av Bissefällarnsamlingen och engångs verksamhetskostnader.

Enligt förslag ska dessa 300 000 kr användas till flytt av Bissefällarnsamlingen och engångs verksamhetskostnader. Nuvarande budget för flytt och verksamhetskostnader överstiger 300 000 kr.

Alternativ 1 är att sänka ambitionen med verksamhetskostnaderna och ta bort kameraövervakning med skärm på 70 000 kr och titta över projektkostnaderna för flytten så att det ryms inom ramen för avsatta 300 000 kr.

Alternativ 2 är att kultur- och fritidsnämnden äskar extra 100 000 kr till 2025 från kommunfullmäktige för att täcka projektbudgetens förslag.

Alternativ 3 är att söka externa medel till de extra 100 000 kr.

Budget för fysisk anpassning av ”Stallet” föreslås att kommunen söker externa medel så att kostnaden för anpassning till en byggnad som kommunen inte äger inte belastas av kommunala medel.

Externa medel, alternativa finansierings möjligheter

Utöver kommunala pengar kan kommunen söka externa stöd som Leader Västra Småland.

I samband med att kommunen förvärvade Gunnar Svenssons samling för att skapa nuvarande utställning blev projektet delfinansierat av Leader Västra Småland.

Nuvarande regelverk för bidrag av Leader Västra Småland ställer krav på att projektens form inte utgår ifrån befintliga verksamheter utan till nya former av verksamhet.

Årlig driftskostnad ”Stallet”

Hyra	26 000 kr
El	20 000 kr
Larm	5 000 kr
Passersystem	5 000 kr
Försäkring	0 kr
* <i>Städ</i>	36 000 kr
Marknadsföring	10 000 kr
* <i>Personal</i>	0 kr
Underhåll belysning/IT utrustning	10 000 kr
IT kostnader	1 125 kr
Underhåll fasad	0 kr
Summa	113 125 kr
Summa årskostnad utöver hyra	87 125 kr

Risk- och konsekvensanalys

Vad behövs för att skapa förutsättningar för att framtida besökare får tillgång till det konstnären ville förmedla och arbetade för under sitt hela konstnärsliv?

Utmaningar med att flytta samlingen till ”Stallet”

Som tidigare nämnt ägs byggnaden av fortifikationsverket som i sin tur står på statlig mark.

Kommunen har idag ett avtal som idag gäller fram till 2052.

Det oroliga världsliga läget och Sveriges inträde i Nato, har medfört att militära övningar och aktiviteter har och kommer att öka i framtiden.

Vid en eventuell flytt av Bissefällarnsamlingen behöver kommunen ha i beaktande att kontakten med försvarsmakten kommer bli mer frekvent i och med områdets betydelse för försvarsmaktens aktiviteter och behov.

Dessa övningar och aktiviteter kan komma att begränsa tillgången till området där ”Stallet” är. Med begränsningar innebär att området kan kontrolleras för passering till området via anmälan om tillträde till utställningen och Miliseum. Hur ofta det kommer ske är inte känt.

Vaggeryds kommun har idag ett långsiktigt avtal gällande nyttjande av mark och byggnader. Det finns en god upprättad dialog mellan försvarsmakten, kommunens museichef samt Stiftelsen Regementsheden som skapar goda förutsättningar för framtida kommunikationer beträffande tillträde till området vid militära aktiviteter och övningar gällande Sveriges säkerhet.

Det vi vet idag är att vid övningen som startade april månad 2024 har en ny målgrupp besökt Miliseum i form av svenska och utländska soldater som tidigare inte kunnat nås. Det i sig skulle skapa en ny synergi gällande Bissefällarn som är dokumenterat välkänd även utanför Sveriges gränser.

”Stallet” är inte vinterbonat. I nuvarande skick är byggnaden inte isolerad eller har något värmesystem. I projektplanen för byggnaden ingår anpassning via vindisolering och koppling till värmepumpar för att kunna hålla en jämn temperatur för konstverken samt kunna bedriva olika former av aktiviteter i lokalen året runt.

Byggnaden är inte tillgänglighetsanpassad men kräver inte stora insatser för att tillgänglighetsanpassa så att alla kan ha tillgång till byggnaden och utställningen och ingår i projektplanen.

Nutid

Samlingen som idag ställs ut på Skillingehus är en vandring genom olika korridorer och nivåer som påverkar den dagliga verksamheten i kommunhuset och begränsar tillgång till samlingen.

Dagens säkerhetsläge på kommunhuset begränsar tillgången för besökare. Där alla som kommer på besök behöver registreras via receptionen samt att det idag inte finns personella resurser för organisering gällande bokning, guidning, drift och underhåll av den digitala utrustning och utställningsyta.

Nuvarande utställning kan endast erbjudas som en utställningsyta för att endast ses och begrundas till begränsad åtkomst.

En begränsad åtkomst som idag är större än om samlingen varit tillgänglig via ”Stallet” då det finns personal på Miliseum som kan organisera besöken

oavsett kontrollerad tillgång till området eller inte, vilket saknas i kommunhuset idag.

Utställningen som helhet är utformad för en organiserad presentation och förevisande av föremål och historiska företeelser som idag inte kommer fram i sin rätt.

För att skapa rätt förutsättningar för att utställningen inte bara blir en samling utställningsyta som bara kan ses och begrundas, behöver organiseringen av utställningen ingå i ett professionellt sammanhang och miljö.

Med professionellt sammanhang och miljö innefattar att utställningen är öppen för allmänheten. Det innebär också att utställningen har en organisering av personal som kan hantera bokningar för enskilda besökare och guidningar i grupp. Och att konstverken finns på en enhetlig plats som skapar bättre sammanhang i autentisk miljö och som även skapar möjlighet till pedagogisk verksamhet.

Med pedagogisk verksamhet innefattar förutsättningar för att ge förskolor och skolor både inom kommunen och utanför kommungränsen möjlighet till visningar men även möjlighet till att skapa pedagogiskt material kopplat till historia och hantverk.

Den pedagogiska verksamheten ska med fördel ske i samma lokaler som utställningen befinner sig i för att främja den kreativa processen i samband med ett besök.

Den pedagogiska verksamheten behöver i sin tur inte begränsas till barn och unga utan även till alla åldrar för dem som önskar att fördjupa sig i hantverket och den lokala kulturhistorien.

Handlingar

- Konstutskottets beslut 2024-05-07 §§ 13 och 14
- Rapport omlokalisering av Bissefällarnsamlingen 2024-05-16 med bilaga
- Kultur- och fritidsförvaltningens svar Hembygdsrådets skrivelse 2024-05-02
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts beslut 2024-05-02 §§ 46 och 47
- Kultur- och fritidsnämndens beslut 2024-04-11 § 37
- Hembygdsrådets skrivelse 2024-03-28
- Brandskyddsbesiktning 2024-04-11
- Jönköpings läns museum 2020-08-27 - Fortifikationsverket antikvarisk utredning och karakterisering
- Kultur- och fritidsnämndens beslut 2019-12-12 § 178

- Stiftelsen Regementshedens svar 2019-10-17
- Kultur- och fritidsnämndens berednings beslut 2019-10-03 § 126
- Kultur- och fritidsnämndens beslut 2015-09-02 § 113
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2013-04-17 § 88 -
Möjligheterna att samlokalisera Bissefällarns utställning med
Miliseum (KS 2012_275-3)
  - o Ärendet avslutades efter kultur- och fritidsnämndens beslut
2015-09-02
- Ola Hugossons skrivelse 2012-11-26

Handläggare

Beata Vilkhed handläggare

David Norrfjärd förvaltningschef kultur- och fritid